

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Кафедра «БЖД та фізичного виховання»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичного заняття № 6
за темою: «ДОСЛІДЖЕННЯ НОРМ ЗАКОНОДАВСТВА,
ПРАВОВИХ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ОСНОВ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

з дисципліни «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності»

(для студентів усіх напрямків підготовки
усіх форм навчання)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
«БЖД та ФВ»
Протокол № 1 від 31.08.2021 р.

Київ - 2021

Практичне заняття № 6

з дисципліни «Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності»

Тема: «Дослідження норм законодавства, правових та організаційних основ охорони праці».

Мета: Вивчити основні засади законодавства з охорони праці, що діють в Україні.

I ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Правові та організаційні питання охорони праці

1.1. Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці

Державна політика України в галузі охорони праці визначається Верховною Радою відповідно до Конституції і базується на принципах:

- пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності власника за створення безпечних і нешкідливих умов праці;
- підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпеченням суцільного технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці;
- комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямків економічної і соціальної політики, досягнень в галузі науки і техніки та охорони навколишнього середовища;
- соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків та професійних захворювань;
- встановлення єдиних нормативів з охорони праці для всіх підприємств, незалежно від форм власності і видів їх діяльності;
- використання економічних методів управління охороною праці, участі держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залученні добровільних внесків та інших надходжень на ці цілі, отримання яких не суперечить законодавству;
- інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці;
- забезпечення координації діяльності державних органів, установ, організацій та об'єднань громадян, що вирішують різні проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між власниками та працівниками, між усіма соціальними групами при прийнятті рішень з охорони праці на місцевому та державному рівнях;
- адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану;
- міжнародного співробітництва в галузі охорони праці, використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці.

Усі норми стосовно охорони праці умовно поділяються на чотири групи:

1) створення безпечних умов праці ще на стадії проектування виробничих об'єктів, розробки нових технологій, ефективних засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту працюючих. Забороняється приймати і використовувати їх у виробництві, якщо вони не забезпечують здорових і безпечних умов праці;

2) гарантування безпеки працюючих у період самого процесу виробництва з розробленням відповідних нормативних вимог, інструкцій;

3) регламентація порядку видачі засобів індивідуального захисту і лікувально-профілактичного харчування, виділення і використання коштів на охорону праці, проведення за кошти власника попереднього (при прийнятті на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, що передбачене Законом «Про охорону праці»;

4) загальний і спеціальний нагляд та контроль за охороною праці, а також відповідальність за його порушення.

1.2. Обов'язки роботодавця (керівника) щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці та обов'язки працівника за трудовим договором

Згідно з чинним законодавством роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі належні умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити дотримання вимог законодавства щодо прав працівників з охорони праці.

З цією метою роботодавець забезпечує належне утримання будівель і споруд, виробничого обладнання та устаткування, моніторинг за їх технічним станом, впровадження прогресивних технологій, досягнень науки і техніки, засобів механізації та автоматизації виробництва, вимог гігієни праці, виробничої санітарії.

На роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці, а також на роботах, пов'язаних із забрудненням або несприятливими метеорологічними умовами, роботодавець зобов'язаний видати безплатно за встановленими нормами спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту, а також мийні та знежележуючі засоби (ст. 8 Закону України «Про охорону праці»). Працівники, які залучаються до разових робіт, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварії, стихійного лиха тощо, що не передбачені трудовим договором, повинні бути забезпечені зазначеними засобами.

Роботодавець зобов'язаний забезпечити за свій рахунок придбання, комплектування, видачу та утримання засобів індивідуального захисту відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці та колективного договору, а у разі передчасного зношення цих засобів не з вини працівника, замінити їх за свій рахунок.

Особлива увага має приділятися виявленню та усуненню причин, що можуть призвести до нещасних випадків, професійних захворювань, здійсненню профілактичних заходів з метою недопущення аварії на виробництві. Для цього проводяться лабораторні дослідження умов праці, аналізується технічний стан виробничого обладнання та устаткування, здійснюється атестація робочих місць на відповідність їх нормативно-правовим актам з охорони праці, за підсумками якої роботодавець розробляє та впроваджує заходи усунення небезпечних і шкідливих для здоров'я виробничих факторів.

Роботодавець через створену ним службу з охорони праці, комісію з питань охорони праці здійснює контроль за додержанням працівниками вимог виробничої санітарії, гігієни праці, техніки безпеки, використання засобів колективного та індивідуального захисту, виконання робіт згідно з розробленими і затвердженими на підприємстві положеннями, інструкціями та іншими актами з охорони праці.

У свою чергу, працівники, виконуючи свої трудові обов'язки, повинні дотримуватись трудової і технічної дисципліни, підвищувати продуктивність та

якість праці.

Згідно із Законом України «Про охорону праці» працівник зобов'язаний:

- дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей у процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства;
- знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;
- проходити у встановленому законодавством порядку медичні огляди;
- виконувати зобов'язання з охорони праці, передбачені колективним договором (угодою, трудовим договором), та правила внутрішнього трудового розпорядку;
- співпрацювати з роботодавцем у справах створення безпечних і нешкідливих умов праці, особисто вживати заходи щодо усунення будь-якої виробничої ситуації, яка створює загрозу життю працівника чи здоров'ю людей, які його оточують, і навколишньому природному середовищу, повідомляти про небезпеку своєму безпосередньому керівнику або іншій посадовій особі;
- працівник, який не виконує обов'язків щодо охорони праці та вимог нормативних актів, правил внутрішнього трудового розпорядку, несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

Згідно із законодавством роботодавець зобов'язаний організувати навчання працюючих, вдосконалювати їхні знання та навички у сфері охорони праці проведенням інструктажів, підвищенням кваліфікації з виробничої санітарії, техніки безпеки, цілеспрямовано вести пропаганду безпечних методів праці.

Основним документом, який регламентує взаємовідносини між трудовим колективом і роботодавцем, є *колективний договір*. Цей договір розробляється роботодавцем та профспілковою організацією підприємства і затверджується на зборах (конференції) трудового колективу.

Для запланованих заходів з охорони праці роботодавець зобов'язаний виділити цільові кошти та необхідні матеріальні ресурси, витратити які на інші цілі заборонено. Порядок використання цих коштів визначається у колективному договорі і контролюється трудовим колективом.

До обов'язків роботодавця входить своєчасне проведення загальнообов'язкового державного соціального страхування працівників від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, вживання термінових заходів для допомоги потерпілим, у т.ч. залучення за необхідності професійних аварійно-рятувальних формувань, вести облік і розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.

Роботодавець також може за рахунок власних коштів здійснювати додаткові виплати потерпілим працівникам і членам їх сімей відповідно до колективного або трудового договору.

1.3. Право працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці

Законом України «Про охорону праці» передбачені права працівника на пільги і компенсації за наявності на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів. Зокрема, він забезпечується безоплатним лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами.

У разі роз'язного характеру роботи працівникові виплачується грошова компенсація на придбання відповідних продуктів для покращення стану здоров'я.

Перелік виробництв, професій та посад, робота на яких дає право на безоплатне лікувально-профілактичне харчування у зв'язку з небезпечними і шкідливими умовами праці, затверджений Міністерством праці і соціальної політики. Наприклад, при виконанні роботи в умовах високої температури відбувається інтенсивне потовиділення, за якого організм втрачає воду і мінеральні речовини, що негативно відбивається на психофізіологічному стані працівника. Тому в гарячих цехах працівники забезпечуються газованою соленою водою.

Робітники, що працюють у вищезазначених шкідливих і небезпечних умовах, мають право на оплачувані перерви санітарно-оздоровчого призначення, скорочення тривалості робочого часу, додаткову оплачувану відпустку, пільгову пенсію, оплату праці у підвищеному розмірі та інші пільги і компенсації, що надаються в порядку, визначеному законодавством. Керівник підприємства (роботодавець) може за свої кошти додатково встановлювати за колективним договором (угодою, трудовим договором) додаткові пільги і компенсації працівникам понад передбачених законодавством.

У випадку зміни виробничих умов, розмірів пільг і компенсації, передбачених трудовим договором, керівник підприємства повинен не пізніше як за 2 місяці письмово поінформувати про це працівника. При цьому працівник має право розірвати трудовий договір за власним бажанням.

2. Нормативні акти з охорони праці

2.1. Загальне поняття про нормативно - правові акти з охорони праці.

Система стандартів безпеки праці

Нормативно-правові акти з охорони праці – це правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи з охорони праці. Вони є обов'язковими до виконання і дотримання усіма підприємствами, для яких вони розроблені.

Опрацювання та прийняття нових, перегляд і скасування чинних нормативно-правових актів з охорони праці проводяться спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці за участю професійних спілок і Фонду соціального страхування від нещасних випадків та за погодженням з органами державного нагляду за охороною праці, а санітарні правила та норми затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я.

Нормативно - правові акти з охорони праці розглядаються в міру впровадження досягнень науки і техніки, але не рідше одного разу на десять років.

Розгляд та впровадження їх має за мету поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Державні стандарти Системи стандартів безпеки праці (ГОСТ ССБТ) колишнього СРСР застосовуються на території України до їх заміни іншими нормативними документами, якщо вони не суперечать чинному законодавству України. Відповідно до Угоди про співробітництво в галузі охорони праці, укладеної керівними органами урядів держав СНД, стандарти ССБТ надалі визнаються Україною як міждержавні стандарти за угодженим переліком, що переглядається в міру необхід-

ності з урахуванням національного законодавства держав СНД та результатів спільної роботи, спрямованої на удосконалення Системи стандартів безпеки праці.

ГОСТ мають п'ять класифікаційних груп, яким надано шифр підсистем:

- організаційно-методичні стандарти – 12.0;
- стандарти вимог та норм за видами небезпечних і шкідливих виробничих факторів – 12.1;
- стандарти вимог безпеки до виробничого устаткування – 12.2;
- стандарти вимог безпеки до виробничих процесів – 12.3;
- стандарти вимог безпеки до засобів захисту працюючих – 12.4.

Вимоги щодо охорони праці регламентуються також Державними стандартами України з питань безпеки праці (ДСН), Державними будівельними нормами та правилами (ДБН), Санітарними нормами (СН), Правилами улаштування електроустановок (ПУЕ), нормами технічного проектування та іншими нормативними актами.

2.2. Міжгалузеві та галузеві акти з охорони праці

Державні міжгалузеві нормативні акти про охорону праці – це нормативні акти загальнодержавного користування, дія яких поширюється на всі підприємства, установи, організації незалежно від їх форм власності та відомчої (галузевої) належності (наприклад, «Правила монтажу і безпечної експлуатації ліфтів» та ін.).

Державні галузеві нормативні акти про охорону праці – це нормативні акти, дія яких поширюється на підприємства, установи і організації незалежно від форм власності, що належать до певної галузі.

Галузеві нормативні документи з охорони праці підприємств та установ конкретної галузі (міністерства або іншої управлінської структури) розробляються і затверджуються за встановленим порядком установами цієї галузі за погодженням з профспілкою.

Затвержені у встановленому порядку нормативні документи для працівників реєструються службою охорони праці підприємства у відповідному журналі та видаються керівникам підрозділів під розпис. Кожний керівник підрозділу підприємства повинен мати комплект чинних інструкцій для працівників усіх професій і видів робіт на даній ділянці.

2.3. Нормативні акти з охорони праці на окремих об'єктах

Крім державних нормативних актів з охорони праці існують і нормативні акти, що діють на окремих об'єктах. Власники підприємств, установ, організацій або уповноважені ними органи розробляють на основі Державних нормативних актів з охорони праці (ДНАОП) і затверджують власні положення, інструкції або інші нормативні акти з охорони праці, що діють в межах підприємства, установи, організації. До таких актів належать:

1. Положення про систему управління охороною праці на підприємстві;
2. Положення про службу охорони праці на підприємстві;
3. Положення про комісію з питань охорони праці на підприємстві;
4. Положення про роботу уповноважених трудового колективу;
5. Положення про навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці;
6. Положення про організацію і проведення первинного і повторного інстру-

ктажу, а також пожежно-технічного мінімуму;

7. Положення про організацію попереднього і періодичного медичних оглядів працівників;

8. Положення про санітарну лабораторію на підприємстві;

9. Інструкції з охорони праці для працюючих за професіями і видами робіт;

10. Інструкції про заходи пожежної безпеки;

11. Інструкції про порядок проведення зварювальних та інших вогневих робіт на підприємстві;

12. Перелік робіт з підвищеною небезпекою;

13. Перелік посад посадових осіб підприємства, які зобов'язані проходити попередню і періодичну перевірку знань з охорони праці;

14. Наказ про організацію безкоштовної видачі працівниками певних категорій лікувально-профілактичного харчування;

15. Наказ про порядок забезпечення працівників підприємства спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту;

16. Наказ про організацію безкоштовної видачі молока й інших рівноцінних харчових продуктів працівникам, що працюють у шкідливих умовах.

Виходячи зі специфіки робіт та вимог чинного законодавства, керівник об'єкта затверджує нормативні акти із вищезазначеного списку та інші, що регламентують питання охорони праці.

2.4. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці

За порушення законодавства та нормативних актів з охорони праці, створення перешкод для діяльності посадових осіб органів державного нагляду і громадського контролю винні притягуються до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної та кримінальної відповідальності (ст. 44 Закону України «Про охорону праці»).

Кодекс законів про працю України (КЗпП) (ст.47) передбачає наступні дисциплінарні стягнення: догана, звільнення з роботи.

Дисциплінарне стягнення застосовується власником або уповноваженим ним органом безпосередньо за виявленням проступку, але не пізніше одного місяця з дня його виявлення.

Адміністративна відповідальність при порушенні вимог законодавства про охорону праці тягне за собою накладання штрафу на працівників від двох до 5 неоподаткованих мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від 5 до 10 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (ст. 4 КпАПУ).

Порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до дванадцяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від шести до двадцяти п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян.(ст. 42 КпАПУ).

Матеріальна відповідальність робочих і службовців регламентується статтями 130-138 Кодексу законів про працю України і іншими нормативними актами.

При накладанні матеріальної відповідальності права і законні інтереси працівників гарантуються шляхом встановлення відповідальності тільки за пряму дійсну шкоду, лише в межах і порядку, передбачених законодавством, і за умови, коли

така шкода заподіяна підприємству, установі, організації винними протиправними діями (бездіяльністю) працівника. Ця відповідальність, як правило, обмежується певною частиною заробітку працівника і не повинна перевищувати повного розміру заподіяної шкоди, за винятком випадків, передбачених законодавством.

За наявності зазначених підстав і умов матеріальна відповідальність може бути покладена незалежно від притягнення працівника до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності.

Законодавством передбачені різні види матеріальної відповідальності в залежності від того, чи є в діях працівника ознаки кримінального злочину чи ні. При наявності в його діях ознак злочину на працівника може бути в силу ст. 134 КЗпП України покладена повна матеріальна відповідальність, а при відсутності таких ознак на працівника накладається обмежена відповідальність в розмірі його середньомісячного заробітку.

Суттєве значення має загальний об'єм і розмір збитку у зв'язку з порушенням вимог відносно охорони праці. Ця шкода може включати кошти, виплачені потерпілому на відшкодування втраченого заробітку, одноразової допомоги, додаткових витрат на лікування і т.п., коли потерпілий залишився живий, а також кошти, витрачені на поховання на випадок смерті потерпілого, виплачених коштів одноразової допомоги на сім'ю і на утриманців.

До матеріальних збитків у зв'язку з порушенням законодавства з охорони праці, крім вищесказаних виплат, пов'язаних з травмуванням або смертю працівника, відноситься також шкода, заподіяна:

- знищення майна, устаткування, приміщень власника внаслідок вибуху, пожежі, руйнування;
- псування матеріалів, напівфабрикатів;
- виплатами коштів страховим компаніям у зв'язку з пошкодженням або зіпсуванням застрахованого майна та ін.

Кримінальна відповідальність має місце при порушенні правил безпеки, санітарних, протипожежних правил і норм, які призвели до аварії, травматизму і інших негативних наслідків і визначаються відповідними статтями Кримінального кодексу України. Так, ст. 271 цього Кодексу передбачає, що:

- порушення вимог законодавства та інших нормативно-правових актів про охорону праці службовою особою підприємства, установи, організації або громадянином – суб'єктом підприємницької діяльності, якщо це порушення заподіяло шкоду здоров'ю потерпілого, - карається штрафом до п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на той самий строк;

- те саме діяння, якщо воно спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, - карається виправними роботами на строк до двох років або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до двох років або без такого.

Кримінальним кодексом також передбачено відповідальність за:

порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпечкою (ст. 272);

порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах (ст. 273);

порушення правил ядерної або радіаційної безпеки (ст. 274);

порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд (ст. 275).

3. Навчання та інструктаж з питань охорони праці

Згідно зі ст. 18 Закону України «Про охорону праці» усі працівники при прийнятті на роботу й у процесі роботи проходять на підприємстві інструктаж (навчання) з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим у разі нещасних випадків, з правил поведінки в аварійній ситуації згідно з Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) та Переліку робіт з підвищеною небезпекою затвердженою наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.

До кола обов'язків власника підприємства входить організація навчання, перевірка знань і проведення інструктажу з питань охорони праці для всіх працівників при прийнятті на роботу й у процесі роботи, в тому числі й у випадках переведення працівника на іншу роботу на тому ж підприємстві.

На підприємствах на основі цього Типового положення та з урахуванням специфіки виробництва та вимог галузевих нормативних актів про охорону праці розробляються і затверджуються їх власниками відповідні положення підприємств та щорічні плани-графіки навчання і перевірки знань працівників з охорони праці, з якими усі вони мають бути ознайомлені. Відповідальність за організацію цієї роботи на підприємстві покладається на його власника, а у структурних підрозділах – на керівників цих підрозділів.

Контроль за своєчасним проведенням цих заходів здійснює служба охорони праці або працівник, на якого покладені ці обов'язки власником підприємства.

3.1. Навчання з питань охорони праці

Навчання з питань охорони праці – це навчання працівників, учнів, курсантів, студентів, слухачів з метою отримання необхідних знань і навичок з питань охорони праці або безпечного ведення робіт.

Організацію навчання та перевірки знань з питань охорони праці працівників під час підготовки, перепідготовки, здобуття нової професії, підвищення кваліфікації на виробництві здійснює служба охорони праці або інші спеціалісти, яким доручена ця робота. У відповідних навчальних програмах має передбачатися теоретичне та практичне навчання.

Працівники, зайняті на роботах з підвищеною небезпекою або там, де є потреба у професійному доборі, повинні проходити попереднє спеціальне навчання і не рідше ніж один раз на рік – перевірку знань відповідних нормативних актів про охорону праці. Перелік таких робіт затверджується Держгірпромнаглядом.

Підготовка працівників для робіт з підвищеною небезпекою та працівників, зайнятих на роботах, що потребують професійного добору згідно з Переліком, затвердженим спільним Наказом МОЗ України та Держнаглядохоронпраці від 23 вересня 1994 р. № 263/121, включаючи і роботи щодо обслуговування електроустановок, вантажопідіймальних кранів та посудин, що працюють під тиском, газового господарства, проведення підривних робіт тощо, проводиться тільки у навчальних закладах.

У подальшому на виробництві працівники мають проходити попереднє спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці залежно від специфіки

виробництва й з урахуванням вимог норм та правил безпеки праці для конкретних робіт з підвищеною небезпекою, але не рідше одного разу на рік. Такому навчанню і перевірці знань підлягають усі працівники, включаючи інженерно-технічних працівників, зайнятих на вищезазначених роботах. Працівник, який має перерву в роботі за професією більше одного року, проходить навчання і перевірку знань заново.

Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною безпекою, повинні попередньо пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Працівники зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходять навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки.

Посадові особи відповідно до Переліку посад, затвердженого Наказом Держнаглядохоронпраці, до початку виконання своїх обов'язків і періодично, один раз на три роки, проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Перевірка знань працівників з правил безпеки та інших питань охорони праці проводяться за тими нормативними актами, що регламентують безпеку, забезпечення та додержання вимог, які входять до їх службових або трудових обов'язків. При цьому керівний склад центральних і місцевих органів державної виконавчої влади, об'єднань підприємств, керівники структурних підрозділів, які організовують виробничий процес, спеціалісти служби охорони праці, члени комісій з перевірки знань цих органів, а також викладачі охорони праці вищих навчальних закладів проходять навчання та перевірку знань з питань охорони праці у Науково-інформаційному та навчальному центрі Держгірпромнагляду.

Для перевірки знань працівників з питань охорони праці на підприємстві створюється постійно діюча комісія під головуванням керівника або заступника керівника підприємства. До складу комісії входять спеціалісти служб охорони праці, юридичної служби та інших виробничо-технічних підрозділів, а також представники органів Держгірпромнагляду і керівного органу профспілкової організації, уповноважені найманими працівниками особи, страхові експерти з охорони праці, Фонду соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань України. Усі члени комісії у порядку, установленому Типовим положенням, повинні пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці. Працівникам, які при перевірці знань показали задовільні результати, видаються посвідчення. Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктажі і перевірку знань з охорони праці, забороняється. У разі незадовільної атестації протягом місяця проводиться повторна перевірка знань. Термін збереження протоколів перевірки знань з питань охорони праці не менше 5 років.

Позачергове навчання і перевірка знань посадових осіб, а також фахівців з питань охорони праці проводяться при переведенні працівника на іншу роботу або призначенні його на іншу посаду, що потребує додаткових знань з питань охорони праці.

Посадові особи, у тому числі фахівці з питань охорони праці підприємств, де стався нещасний випадок (професійне отруєння) груповий або із смертельним наслідком, повинні протягом місяця пройти позачергове навчання і перевірку знань з питань охорони праці в порядку, встановленому Типовим положенням, якщо ко-

місією з розслідування встановлено факт порушення ними вимог нормативно - правових актів з охорони праці.

Позачергове навчання з метою ознайомлення з новими нормативно-правовими актами з охорони праці може проводитися у формі семінарів.

Навчання з охорони праці здійснюється на всіх підприємствах, в установах, навчальних закладах незалежно від форми власності (ст. 18 Закону).

3.2. Інструктажі з питань охорони праці

Інструктажі з питань охорони праці за характером і часом проведення поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий. На прохання працівника може бути проведений додатковий інструктаж.

Вступний інструктаж проводиться:

- з усіма працівниками, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;
- з працівниками інших організацій, які прибули на підприємство і беруть безпосередню участь у виробничому процесі або виконують інші роботи для підприємства;
- з учнями та студентами, які прибули на підприємство для проходження трудового або професійного навчання;
- з екскурсантами у разі екскурсії на підприємство.

Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці або іншим фахівцем відповідно до наказу (розпорядження) по підприємству, який в установленому Типовим положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, що спеціально для цього обладнано, з використанням сучасних технічних засобів навчання, навчальних та наочних посібників за програмою, розробленою службою охорони праці з урахуванням особливостей виробництва. Програма та тривалість інструктажу затверджуються керівником підприємства.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці, який зберігається службою охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у наказі про прийняття працівника на роботу.

Первинний інструктаж проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником:

- новоприйнятим (постійно чи тимчасово) на підприємство або до фізичної особи, яка використовує найману працю;
- який переводиться з одного структурного підрозділу підприємства до іншого;
- який виконуватиме нову для нього роботу;
- відрядженим працівником іншого підприємства, який бере безпосередню участь у виробничому процесі на підприємстві.

Первинний інструктаж на робочому місці проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за діючими на підприємстві інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт.

Повторний інструктаж проводиться на робочому місці індивідуально з окремим працівником або групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

Повторний інструктаж проводиться в терміни, визначені нормативно-правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або роботодавцем (фізичною особою, яка використовує найману працю) з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше:

- на роботах з підвищеною небезпекою – 1 раз на 3 місяці;
- для решти робіт – 1 раз на 6 місяців.

Позаплановий інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці:

- при введенні в дію нових або переглянутих нормативно-правових актів з охорони праці, а також при внесенні змін та доповнень до них;

- при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;

- при порушеннях працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо;

- при перерві в роботі виконавця робіт більш ніж на 30 календарних днів – для робіт з підвищеною небезпекою, а для решти робіт – понад 60 днів.

Позаплановий інструктаж з учнями, студентами, курсантами, слухачами проводиться під час проведення трудового і професійного навчання при порушеннях ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо.

Позаплановий інструктаж може проводитись індивідуально з окремим працівником або з групою працівників одного фаху. Обсяг і зміст позапланового інструктажу визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

Цільовий інструктаж проводиться з працівниками:

- при ліквідації аварії або стихійного лиха;

- при проведенні робіт, на які відповідно до законодавства, оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.

Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.

Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі проводить безпосередній керівник робіт (начальник структурного підрозділу) або фізична особа, яка використовує найману працю. Вони завершуються перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці, особою, яка проводила інструктаж.

При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного, повторного чи позапланового інструктажів, протягом 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань.

При незадовільних результатах перевірки знань після цільового інструктажу допуск до виконання робіт не надається. Повторна перевірка знань при цьому не дозволяється.

Про проведення первинного, повторного, позапланового і цільового інструк-

тажів та їх допуск до роботи, особа, яка проводила інструктаж, уносить запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці. Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою.

У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж реєструється в цьому наряді-допуску, а в журналі реєстрації інструктажів – не обов'язково.

Перелік професій та посад працівників, які звільняються від повторного інструктажу, затверджується роботодавцем. До цього переліку можуть бути зараховані працівники, участь у виробничому процесі яких не пов'язана з безпосереднім обслуговуванням об'єктів, машин, механізмів, устаткування, застосуванням приладів та інструментів, збереженням або переробкою сировини, матеріалів тощо.

Тематика та порядок проведення інструктажів з питань охорони праці для учнів, курсантів, слухачів, студентів під час трудового і професійного навчання у навчальних закладах визначаються нормативно-правовими актами в галузі освіти.

3.3. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи

Стажування – набуття особою практичного досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці підприємства після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи під безпосереднім керівництвом досвідченого фахівця.

Дублювання – самостійне виконання працівником (дублером) професійних обов'язків на робочому місці під наглядом досвідченого працівника з обов'язковим проходженням протипожежного і протиповітряного тренувань.

Перелік посад і професій працівників, які повинні проходити стажування (дублювання), а також тривалість стажування (дублювання) визначаються керівником підприємства відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці. Тривалість стажування (дублювання) залежить від стажу і характеру роботи, а також від кваліфікації працівника.

Новоприйняті на підприємство працівники після первинного інструктажу на робочому місці до початку самостійної роботи повинні під керівництвом досвідчених, кваліфікованих працівників пройти стажування протягом не менше 2-15 змін або дублювання протягом не менше шести змін. Стажування або дублювання проводиться, як правило, під час професійної підготовки на право виконання робіт з підвищеною небезпекою у випадках, передбачених нормативно-правовими актами з охорони праці.

Допуск до стажування (дублювання) оформлюється наказом. У наказі визначається тривалість стажування (дублювання) та вказується прізвище працівника, відповідального за проведення стажування (дублювання).

Керівнику надається право своїм наказом звільнити від проходження стажування (дублювання) працівника, який має стаж роботи за відповідною професією не менше 3 років або проводиться з одного підрозділу до іншого, де характер роботи та тип обладнання, на якому він працюватиме, не змінюються.

Стажування (дублювання) проводиться за програмами для конкретної професії, які розробляються на підприємстві відповідно до функціональних обов'язків працівника, і затверджуються керівником підприємства (структурного підрозділу). Воно здійснюється на робочих місцях свого або іншого подібного за технологією

підприємства. У процесі стажування працівники повинні виконувати роботи, які за складністю, характером, вимогами безпеки відповідають роботам, що передбачаються функціональними обов'язками цих працівників.

У процесі стажування (дублювання) працівник повинен: закріпити знання щодо правил безпечної експлуатації технологічного обладнання, технологічних і посадових інструкцій та інструкцій з охорони праці;

Оволодіти навичками орієнтування у виробничих ситуаціях у нормальних і аварійних умовах;

Засвоїти в конкретних умовах технологічні процеси і обладнання та методи безаварійного керування ними з метою забезпечення вимог безпеки праці.

Після закінчення стажування (дублювання) та при задовільних результатах перевірки знань з питань охорони праці наказом (розпорядженням) керівника підприємства або керівника структурного підрозділу працівник допускається до самостійної роботи, про що робиться запис у журналі реєстрації інструктажів, у протилежному випадку, якщо працівник не оволодів необхідними виробничими навичками чи отримав незадовільну оцінку з проти аварійних та протипожежних тренувань, то стажування(дублювання) новим наказом може бути продовжено на термін не більше двох змін.

II. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

4. Запитання для самопідготовки за темою:

1. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.

2. Сфера дії Закону України «Про охорону праці». Обов'язки робітників щодо створення безпечних та нешкідливих умов праці, обов'язки робітників щодо виконання вимог нормативно-правових актів про охорону праці. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві та порядок їх забезпечення роботодавцем.

3. Відображення питань охорони праці в колективних договорах (угодах). Вимоги до розробки комплексних заходів з охорони праці, розділу «охорона праці» в колективному договорі. Порядок забезпечення працівників засобами індивідуального захисту.

4. Охорона праці жінок та інвалідів. Охорона праці неповнолітніх. Порядок навчання неповнолітніх професіям, що пов'язані з важкими роботами, а також із шкідливими або небезпечними умовами праці.

5. Порядок здійснення атестації робочих міст за умовами праці. Приклади контролю безпечних умов праці.

6. Пільги та компенсації, що надаються працівникам за важкі та шкідливі умови праці. Права та обов'язки уповноважених найманими працівниками за важкі та шкідливі умови праці.

7. Державний нагляд та громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Органи державного нагляду за охороною праці.

8. Відповідальність за порушення вимог законодавства та інших нормативно-правових актів про охорону праці, створення перешкод особам державного нагляду та громадського контролю в їх діяльності. Відповідальність

роботодавця щодо створення безпечних умов праці. Відповідальність працівників за порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці.

9. Система управління охороною праці на підприємстві та обов'язки роботодавця. Критерії оцінки та ефективності системи управління охороною праці. Фінансування СУОПП.

10. Які соціальні послуги та виплати здійснюються Фондом соціального страхування? За яких обставин настає страховий випадок державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання? Порядок та розміри відшкодування шкоди робітникам у разі пошкодження їх здоров'я.

11. Основні вимоги «Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» щодо навчання працівників для виконання роботи, в тому числі - з підвищеною небезпекою.

5. Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2010. – 648 с.
2. Лекція з теми.

Допоміжна:

3. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третякова, К. К. Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.: 2009 – 270 с.

6. Матеріали на допомогу студенту – База тестових завдань для тренування – Вірна відповідь – одна.

1. Законодавство України про охорону праці регулює відносини в сфері реалізації державної політики щодо:

1. соціального захисту громадян в процесі трудової діяльності.
2. регулювання екологічних правовідносин.
3. еколого-правового регулювання.
4. міжнародно-правового регулювання.
5. притягнення винних осіб до відповідальності за екологічні правопорушення.

2. Закон України «Про охорону праці» визначає основні положення щодо:

1. регулювання екологічних правовідносин.
2. притягнення винних осіб до відповідальності за екологічні правопорушення.
3. еколого-правового регулювання.
4. міжнародно-правового регулювання.
5. реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності.

3. Вкажіть документ, який не може бути у складі міжнародних договорів та угод стосовно охорони праці (в яких бере участь Україна):

1. Рекомендації МОП.
2. Конвенції МОП.
3. Директиви Європейського Союзу.
4. Закон України «Про охорону праці».
5. Договори та угоди, підписані в рамках Співдружності Незалежних Держав.

4. Роботодавець протягом дії укладеного договору повинен письмово інформувати працівника про зміни виробничих умов не пізніше як:

1. за тиждень.
2. за 2 місяці.
3. за квартал.
4. за пів-року.
5. за рік.

5. При виконанні будь-яких робіт під час перебування на території підприємства працівник зобов'язаний:

1. дбати про особисту безпеку.
2. дбати про особисте здоров'я.
3. дбати про безпеку оточуючих людей.
4. дбати про здоров'я оточуючих людей.
5. всі відповіді вірні.

6. Законодавство про охорону праці базується на таких статтях Конституції України:

1. 37, 39;
2. 43, 45;
3. 75 76 ;
4. 78 ;
5. 102.

7. При кодуванні нормативно-правових актів з питань охорони праці (НПАОП) – Держгірпромнагляд має такий шифр:

1. 0.00;
2. 0.01;
3. 0,02;
4. 0.03; 5. 0.04.

8. Яка відповідальність передбачена за деякі посягання на загальні вимоги праці, що накладається Держгірпромнаглядом на роботодавця?

1. дисциплінарна;
2. адміністративна;
3. матеріальна;
4. моральна;
5. кримінальна.

9. Важкість праці це:

1. ймовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що зумовлена ступенем шкідливості та/або небезпечності, науково-технічним станом виробництва;
2. характеристика трудового процесу, що відображає переважне навантаження на опорно-руховий апарат, серцево-судинну і дихальну системи;
3. характеристика трудового процесу, що відображає навантаження на центральну нервову систему, органи чуттів, емоційну сферу працівника;
4. сукупність фізичних, хімічних, біологічних та соціальних чинників, які діють на людину під час виконання трудових обов'язків;
5. сукупність чинників трудового процесу і виробничого середовища, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків.

10. Які методи мають перевагу в забезпеченні безпеки праці?

1. спостереження;
2. фізичні;
3. статистичні;
4. інженерні;
5. прогнозування.

11. Фінансування охорони праці здійснюється роботодавцем (незалежно від форм власності) в межах:

1. 0,1-0,2% від фонду оплати праці.
2. 0,2-0,3% від фонду оплати праці.
3. 0,1-0,4% від фонду оплати праці.
4. 0,2-0,5% від фонду оплати праці.
5. 0,3-0,9% від фонду оплати праці.

12. Вимоги до закону з охорони праці включають нижче вказане, окрім:

1. права громадян на охорону праці.
2. правила дорожнього руху.
3. страхування від нещасних випадків.
4. порядок прийому та звільнення з роботи.
5. пільги та компенсації працівникам.

13. Закон України «Про охорону праці» регулює за участю відповідних органів державної влади:

1. притягнення винних осіб до відповідальності за екологічні правопорушення.
2. відносини між роботодавцем та державою.
3. відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.
4. відносини між підприємством та ЄС.
5. відносини між підприємством та МОП.

14. Вимоги до закону з охорони праці включають нижче вказане, окрім:

1. видачу спецодягу та ЗІЗ.
2. правила внутрішнього розпорядку.
3. колективний договір.
4. перетворення праці на благо суспільства.
5. відшкодування матеріальних збитків.

15. Закон України «Про охорону праці» встановлює:

1. відносини між роботодавцем та державою.
2. єдиний порядок організації охорони праці в Україні.
3. відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.
4. відносини між підприємством та ЄС.
5. відносини між підприємством та МОП.

16. Система стандартів безпеки праці (ССБТ) не включає в собі таку групу:

1. організаційно-методичні стандарти;
2. стандарти вимог і норм за видами виробничих чинників;
3. стандарти вимог безпеки до виробничого устаткування;
4. будівельні норми та правила;
5. стандарти вимог до засобів захисту тих, що працюють.

17. Управління за охороною праці на підприємстві здійснюється:

1. всі відповіді вірні;
2. міністерствами;
3. Держгірпромнаглядом;
4. проф.спілками;
5. СУОПП.

18. Які інструктажі передбачені для поновлення навичок правильної та безпечної роботи (1 раз у квартал чи 2 рази на рік, в залежності від небезпечності виробництва)?

1. вступний
2. первинний
3. повторний
4. позаплановий
5. цільовий

19. Основний метод предмету «Основи охорони праці»:

1. наукова організація праці;
2. технічно-естетичний;
3. інженерно-технічний;
4. інженерно-психологічний;
5. ергономічний.

20. Об'єктом дослідження в предметі «Основи охорони праці» є:

1. людина в процесі праці;
2. виробниче середовище;

3. умови праці;
4. всі відповіді вірні;
5. організація процесу праці та виробництва з точки зору їх безпеки.

21. Вимоги до закону з охорони праці включають нижче вказане, окрім:

1. видачу спецодягу та ЗІЗ.
2. охорону праці жінок, неповнолітніх та інвалідів.
3. санітарні вимоги до підприємств.
4. колективний договір.
5. відшкодування матеріальних збитків.

22. Роботодавець протягом дії укладеного договору повинен письмово інформувати працівника про зміни розмірів пільг і компенсацій не пізніше як:

1. за тиждень.
2. за 2 місяці.
3. за квартал.
4. за пів-року.
5. за рік.

23. Закон України «Про охорону праці», прийнятий Верховною Радою України 21 листопада 2002 року і введений в дію з 1 січня 2003 року, включає такі статті, окрім:

1. ст. 45 – ст. 56 – Перелік конвенцій МОП.
2. ст. 43 – ст. 44– Відповідальність за порушення законодавства про ОП.
3. ст. 38 – ст. 42 – Державний нагляд і громадський контроль за ОП.
4. ст. 31 – ст. 37 – Державне управління за ОП.
5. ст. 27 – ст. 30 – Нормативно-правові акти з ОП.

24. Працівник зобов'язаний проходити (за рахунок роботодавця) у встановленому законодавством порядку проходити попередні та періодичні медичні огляди згідно:

1. Наказу КМУ №1452 від 28.10.2014р.
2. Наказу Мінфіну №572 від 17.06.2015р.
3. Наказу МОЗ №246 від 21.05.2007р.
4. Наказу Міністра оборони України №690 від 29.06.2005р.
5. всі відповіді вірні.

25. Міністерство праці і соціальної політики виконує таку задачу:

1. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.
2. Попередження професійних захворювань.
3. Раціональне природокористування.
4. Профілактика та попередження надзвичайних ситуацій.
5. Захист природного середовища.

26. Дисципліна «Основи охорони праці» складається з чотирьох розділів:

1. Правові та організаційні питання ОП; Гігієна праці; Виробнича санітарія; Основи безпеки праці.

2. Правові та організаційні питання ОП; Гігієна праці та виробнича санітарія; Основи електробезпеки; Пожежна безпека;

3. Правові та організаційні питання ОП; Основи виробничої санітарії; Основи електробезпеки; Пожежна безпека;

4. Правові та організаційні питання ОП; Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії; Основи техніки безпеки; Основи пожежної безпеки.

5. Законодавча база про охорону праці; Фізіологія та психологія праці; Основи техніки безпеки. Пожежна безпека.

27. Яка кількість працівників є найменшою для створення роботодавцем служби охорони праці на виробництві?

1. 100 чоловік
2. 200 чоловік
3. 1000 чоловік
4. 50 чоловік
5. 20 чоловік

28. Яка відповідальність передбачена за порушення трудової дисципліни, за невиконання або неналежне виконання трудових обов'язків робітником?

1. дисциплінарна;
2. адміністративна;
3. матеріальна;
4. моральна;
5. кримінальна.

29. Перегляд інструкцій, що діють на підприємстві з підвищеною небезпекою, здійснюється в терміни:

1. 1 р./3 роки;
2. 1р./4 роки;
3. 1р./ 5 років;
4. 2 рази/рік;
5. 1р./квартал.

30. Професійне захворювання це:

1. небажане явище, яке супроводжує виробничий процес;
2. захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності;
3. порушення нормальної життєдіяльності організму, зумовлене функціональними та/або морфологічними зміни;
4. стан організму працівника;
5. стан порушення зрівноваженості організму з навколишнім середовищем.

31. Працівники, зайняті на роботі з підвищеною небезпекою повинні проходити за рахунок роботодавця спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці:

1. 1 раз у квартал.
2. 1 раз на рік.
3. 2 рази на рік.

4. 1 раз на 2 роки.
5. 1 раз на 3 роки.

32. Міністерство праці і соціальної політики виконує таку задачу:

1. Раціональне природокористування.
2. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.
3. Забезпечення сприятливих умов діяльності.
4. Профілактика та попередження надзвичайних ситуацій.
5. Захист природного середовища.

33. ООП - вивчає такі чинники:

1. всі відповіді вірні.
2. несприятливі – навколишнього середовища.
3. шкідливі - виробничого середовища.
4. небезпечні - навколишнього середовища.
5. уражаючі – життєвого середовища.

34. Об'єктами управління та контролю за охороною праці є нижче вказане, окрім:

1. санітарні та протиепідемічні заходи.
2. виробниче середовище.
3. технологічні процеси.
4. виробниче обладнання.
5. виробнича діяльність.

35. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці буває:

1. соціальна, адміністративна, матеріальна, кримінальна.
2. матеріальна, кримінальна.
3. дисциплінарна, адміністративна, матеріальна, кримінальна.
4. дисциплінарна, адміністративна, соціальна.
5. цивільно-правова, матеріальна, кримінальна.

36. Перегляд інструкцій, що належать до державних міжгалузевих нормативних актів про охорону праці та примірних інструкцій, проводиться не рідше ніж:

1. 1 раз на рік;
2. 1р. в 5 років;
3. 1 р./ 3 роки;
4. 1 р./10 років;
5. 2р. на рік.

37. Виробниче середовище це:

1. ймовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що зумовлена ступенем шкідливості та/або небезпечності, науково-технічним станом виробництва;
2. характеристика трудового процесу, що відображає переважне навантаження на опорно-руховий апарат, серцево-судинну і дихальну системи;
3. характеристика трудового процесу, що відображає навантаження на

центральну нервову систему, органи чуттів, емоційну сферу працівника;

4. сукупність фізичних, хімічних, біологічних та соціальних чинників, які діють на людину під час виконання трудових обов'язків;

5. сукупність чинників трудового процесу і виробничого середовища, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків.

38. Які інструктажі передбачені при зміні правил з охорони праці, зміні устаткування або при зміні інших факторів?

1. вступний
2. первинний
3. повторний
4. позаплановий
5. цільовий

39. В основі дисципліни у всіх розділах ООП закладена система профілактики:

1. система правових заходів;
2. соціально-економічних;
3. організаційно-технічних заходів та засобів профілактики;
4. санітарно-гігієнічних та лікувально- профілактичних заходів та засобів;
5. всі відповіді вірні.

40. Знання з охорони праці (ОП) спрямовані на:

1. збереження життя працівника;
2. підвищення працездатності;
3. збереження здоров'я працівника;
4. зниження професійної захворюваності;
5. всі відповіді вірні.

41. ООП -вивчає такі чинники:

1. всі відповіді вірні.
2. несприятливі – навколишнього середовища.
3. шкідливі - навколишнього середовища.
4. небезпечні - виробничого середовища.
5. уражаючі – життєвого середовища.

42. Максимальний розмір штрафу за порушення законодавства про охорону праці не може перевищувати:

1. 1% середньомісячного фонду заробітної плати за попередній рік.
2. 2% середньомісячного фонду заробітної плати за попередній рік.
3. 3% середньомісячного фонду заробітної плати за попередній рік.
4. 4% середньомісячного фонду заробітної плати за попередній рік.
5. 5% середньомісячного фонду заробітної плати за попередній рік.

43. Посадові особи, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного ведення робіт повинні проходити навчання та перевірку знань з питань охорони праці:

1. 1 раз у квартал.

2. 1 раз на рік.
3. 2 рази на рік.
4. 1 раз на 2 роки.
5. 1 раз на 3 роки.

44. Основи охорони праці - це система заходів, що спрямована на збереження працездатності, життя та здоров'я працівника в процесі праці:

1. законодавчих заходів та засобів профілактики.
2. організаційно-технічних заходів та засобів профілактики.
3. гігієнічних заходів та засобів профілактики.
4. лікувально-профілактичних заходів та засобів профілактики.
5. всі відповіді вірні.

45. Основні вимоги «Положення про відшкодування шкоди потерпілому» включають нижче вказане, окрім:

1. одноразова допомога у розмірі 17 прожиткових мінімумів.
2. 100% заробіток підліткам.
3. допомога у зв'язку з непрацездатністю.
4. пенсія по інвалідності.
5. сім'ї загиблого – 100 розмірів прожиткового мінімуму.

46. Назвіть, які розділи включає предмет «Охорона праці», окрім:

1. Законодавство щодо податків за екологічну шкоду.
2. Законодавство з охорони праці.
3. Гігієна, фізіологія праці, виробнича санітарія.
4. Техніка безпеки. 5. Пожежна безпека.

47. Умови праці це:

1. ймовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що зумовлена ступенем шкідливості та/або небезпечності, науково-технічним станом виробництва;
2. характеристика трудового процесу, що відображає переважне навантаження на опорно-руховий апарат, серцево-судинну і дихальну системи;
3. характеристика трудового процесу, що відображає навантаження на центральну нервову систему, органи чуттів, емоційну сферу працівника;
4. сукупність фізичних, хімічних, біологічних та соціальних чинників, які діють на людину під час виконання трудових обов'язків;
5. сукупність чинників трудового процесу і виробничого середовища, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків.

48. Які інструктажі передбачені при виконанні разових робіт, не пов'язаних з прямими обов'язками за фахом?

1. вступний 2. первинний
3. повторний 4. позаплановий 5. цільовий

49. Напруженість праці це:

1. ймовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що зумовлена ступенем шкідливості та/або небезпечності, науково-технічним станом виробництва;
2. характеристика трудового процесу, що відображає переважне навантаження на опорно-руховий апарат, серцево-судинну і дихальну системи;
3. характеристика трудового процесу, що відображає навантаження на центральну нервову систему, органи чуттів, емоційну сферу працівника;
4. сукупність фізичних, хімічних, біологічних та соціальних чинників, які діють на людину під час виконання трудових обов'язків;
5. сукупність чинників трудового процесу і виробничого середовища, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків.

50. До основних законів відповідно до Закону України «Про охорону праці» не належить:

1. Закон України «Про охорону праці»;
2. Кодекс законів про працю (КЗпП);
3. Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»;
4. Закон «Про пожежну безпеку»;
5. Всі відповіді вірні.

Відповіді на тестові завдання (для самоконтролю): Т-тест за №. В-відповідь за №.

Т	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2
В	1	5	4	2	5	2	1	2	2	4	4	2	3	4	2	4	1	3	3	4	3	2	1	3	2

Продовження таблиці:

Т	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5
В	4	4	1	1	2	2	3	3	1	3	4	4	4	5	5	4	5	5	5	2	1	5	5	3	4

5. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА:

1. Вивчити основні засади законодавства з охорони праці, що діє в Україні.
2. Оформити протокол практичного заняття (Додаток 1) за алгоритмом:
 1. Вказати принципи державної політики в галузі охорони праці (заповнити відповідну таблицю протоколу);
 2. Дати визначення поняття «Нормативно-правовий акт з охорони праці»;
 3. Вказати у відповідності до яких нормативних документів проводиться навчання з охорони праці в Україні;
 4. Вказати види інструктажів з охорони праці та розібрати методику їх проведення (заповнити відповідну таблицю протоколу);
 5. Зробити висновки з проведеної роботи.

ПРОТОКОЛ № 6**виконання практичного заняття з дисципліни
«Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності»****Тема: «Дослідження норм законодавства, правових та організаційних
основ охорони праці».**

П.І.Б. _____ група _____ Варіант № _____

1. Принципи державної політики в галузі охорони праці

1	_____	6	_____
2	_____	7	_____
3	_____	8	_____
4	_____	9	_____
5	_____	10	_____

2. Нормативно-правовий акт з охорони праці - _____

ДСН - _____

ДБН - _____

СН - _____

ПУЕ - _____

ДНАОП - _____

НПАОП - _____

ДСТУ - _____

3. Навчання з охорони праці проводиться у відповідності до _____

4. Види інструктажів з охорони праці

№ з/п	Вид інструктажу	Хто проводить та з ким	Коли та у який термін проводиться
1.	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____
2.	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____
3.	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____
4.	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____
5.	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____

Висновки: _____

Роботу виконав _____ Роботу перевірів _____ Дата _____